

Utlåtande Rotel I + V (Dnr KS 2018/1228)

Utbyggnad av tunnelbanan till Barkarby, till Arenastaden via Hagastaden samt till Nacka och Söderort Sidoavtal till genomförandeavtal

Hemställan från exploateringsnämnden och trafiknämnden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Sidoavtal (inklusive bilagor) till genomförandeavtal för tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden, Barkarby och Nacka och Söderort, i enlighet med bilaga 1-6 till utlåtandet, godkänns.
2. Exploateringsnämnden medges rätt att teckna sidoavtalet samt erforderliga följdavtal och vid behov träffa tilläggsavtal, förutsatt att följdavtal eller tilläggsavtal inte är av principiell betydelse.
3. Exploateringsnämnden ska i övrigt beakta vad som framgår av detta utlåtande.

Föredragande borgarråden Anna König Jerlmyr och Daniel Helldén anför följande.

Ärendet

I mars 2017 antog kommunfullmäktige ett tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektsavtal (Dnr 111-10/2017) till 2013 års Stockholmsförhandling samt genomförandeavtal för de tre delprojekten mellan Stockholms läns landsting (SLL) och de aktuella kommunerna.

Stockholms stad och SLL har under våren 2018 arbetat fram ett sidoavtal till genomförandeavtalen vars syfte är att precisera genomförandeavtalen ytterligare och göra kommunspezifika anpassningar. I augusti 2018 godkände

exploateringsnämnden och trafikinämnden avtalet samt hemställde avtalet till kommunfullmäktige för antagande.

Sidoavtalet anses väl följa de principer som fastlades i huvudavtalet, delprojektavtalen och genomförandevtalen och att det ger en ökad trygghet och vägledning för båda parter i genomförandet av nya tunnelbanan.

Då både utbyggnaden av tunnelbanan och stadens exploateringsprojekt som berörs av denna är i planeringsfasen kan fortfarande många förutsättningar komma att ändras. Därför kan det behöva tecknas kompletterande tilläggsavtal längre fram för att avtalen skall spegla verkligheten. Kommunfullmäktige föreslås därför ge exploateringsnämnden rätt att vid behov träffa tilläggsavtal till sidoavtalet, förutsatt att sådant tilläggsavtal inte är av principiell betydelse. Om ärendet bedöms vara av principiell beskaffenhet ska ärendet behandlas av kommunfullmäktige.

Beredning

Ärendet har initierats av exploateringsnämnden och trafikinämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att sidoavtalet väl följer de principer som fastlades i huvudavtalet, delprojektavtalen och genomförandevtalen och att det ger en ökad trygghet och vägledning för båda parter i genomförandet av nya tunnelbanan.

Våra synpunkter

Stockholm är en av Europas snabbast växande huvudstäder och investeringar i kollektivtrafik och klimatsmarta transporter är en förutsättning för att Stockholm ska växa hållbart. Vi måste bygga en infrastruktur som gör att människor snabbt och smidigt kan resa i hela regionen. Utbyggnaden av tunnelbanan, ett av stadens viktigaste och mest hållbara transportmedel, är också avgörande för att vi ska fortsätta kunna växa och nå det ambitiösa bostadsmål vi strävar efter. Stockholmsöverenskommelsen innebär att staden medfinansierar tunnelbaneutbyggnad med omkring 3 miljarder kronor samt möjliggör för 45 900 nya bostäder i tunnelbanans influensområde. Stockholm ska byggas attraktivt, hållbart och tätt och arbetet med att bygga 140 000 klimatsmarta bostäder till 2030 fortsätter. Detta sidoavtal är ytterligare ett steg för att nå dit och tydliggör genomförandet av nya tunnelbanan framåt.

Bilagor

1. Sidoavtal till Genomförandeavtal för tunnelbana
2. Mall nyttjanderättsavtal (bilaga 1 till Sidoavtal)
3. Processbeskrivning nyttjanderättsavtal. (bilaga 2 till Sidoavtal)
4. Hanteringsordning träd och vegetation (bilaga 3 till Sidoavtal)
5. Spontstag som tillåts kvarlämnas i stadens mark. (bilaga 4 till Sidoavtal)
6. Transportvägar byggtrafik (bilaga 5 till Sidoavtal)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Sidoavtal (inklusive bilagor) till genomförandeavtal för tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden, Barkarby och Nacka och Söderort, i enlighet med bilaga 1-6 till utlåtandet, godkänns.
2. Exploateringsnämnden medges rätt att teckna sidoavtalet samt erforderliga följdavtal och vid behov träffa tilläggsavtal, förutsatt att följdavtal eller tilläggsavtal inte är av principiell betydelse.
3. Exploateringsnämnden ska i övrigt beakta vad som framgår av detta utlåtande.

Stockholm den 5 december 2018

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Daniel Helldén

Mats Larsson

Remissammanställning

Ärendet

I januari 2014 slöts ett huvudavtal inklusive tre delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana och ökad bostadsutbyggnad i Stockholms län inom ramen för 2013 års Stockholmsförhandling mellan staten, Stockholms läns landsting (SLL), Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun. Kommunfullmäktige godkände avtalet i februari 2014 (Dnr 314-1928/2013).

I mars 2017 antog kommunfullmäktige ett tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektsavtal (Dnr 111-10/2017) som reglerar de ändringar som 2016 års optimeringsarbete innebar. I mars 2017 antog kommunfullmäktige även genomförandeavtal för de tre delprojekten mellan Stockholms läns landsting och de aktuella kommunerna.

Stockholms stad och SLL har under våren 2018 arbetat fram ett sidoavtal till genomförandeavtalen vars syfte är att precisera genomförandeavtalen ytterligare och göra kommunspecifika anpassningar.

De befintliga genomförandeavtalen samt tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektsavtal (Dnr 111-10/2017) reglerar framförallt principer och är av övergripande karaktär. När de togs fram slog parterna fast att man kommer att behöva teckna ytterligare och mer specifika avtal för tunnelbanans utbyggnad, såsom avtal avseende permanenta och tillfälliga markupplåtelser.

Sidoavtalet har tagits fram gemensamt av trafiknämnden och exploateringsnämnden i samarbete med SLL. Avsikten med sidoavtalet är att precisera genomförandeavtalen ytterligare och göra kommunspecifika anpassningar. Avtalet är bland annat en anpassning till Stockholms stads riktlinjer för hur projekt skall bedrivas, till exempel vilka handböcker och andra kommunspecifika riktlinjer som skall följas, men även ett förtydligande hur parterna ska bedriva detta projekt tillsammans.

Avtalet, som redovisas i bilaga 1, innebär i huvudsak följande.

Parterna är ense om att:

- genomförandet av projektet drivs av SLL och att detta skall bekostas med projektmedel, men att kommunen bidrar med egen personals deltagande enligt en i avtalet preciserad omfattning
- avtal för permanenta och tillfälliga markupplåtelser skall tecknas och har enats om en mall för nyttjanderättsavtal
- kommunen skall stå vissa preciserade kostnader för egen personal i övrigt skall genomförandet bekostas med projektmedel

- SLL inte får ianspråkta mark innan nyttjanderättsavtal, servitut eller annan överenskommelse tecknas
- permanenta och tillfälliga markupplåtelser skall tecknas för i huvudsak de områden som preciseras i järnvägsplanerna men att dessa kan komma att behöva justeras i vissa beröringspunkter. Parterna är även överens om att det är de överenskomna nyttjanderätterna samt ansökningshandlingar för fastighetsreglering som skall gälla
- SLL skall driva förhandlingar med befintliga nyttjanderättshavare men kommunen skall biträda SLL
- kommunen vid överlåtelse av mark eller upplåtelse av tomträtt skall göra förbehåll om tunnelbanans utbyggnad
- SLL med projektmedel skall stå för alla ekonomiska anspråk som nyttjanderätts- samt tomträttshavare ställer mot kommunen.
- en hanteringsordning för arbeten i närheten av träd och annan vegetation
- villkor för återställande skall regleras i nyttjanderättavtalen.
- samordningsavtal skall träffas kring de beröringspunkter som finns mellan tunnelbaneutbyggnaden och kommunens planerade exploateringar
- SLL i huvudsak skall använda de sträckningar för transporter som redovisas i en till avtalet bifogad bilaga. Parterna har dock även enats kring att ytterligare studera möjligheterna att använda vattenvägarna för vissa transporter.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 augusti 2018 följande.

1. Exploateringsnämnden godkänner sidoavtal till genomförandeavtal för tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden, Barkarby och Nacka och Söderort enligt vad som följer av bilaga 1 i kontorens gemensamma tjänsteutlåtande samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner avtalet.
2. Exploateringsnämnden föreslår att kommunfullmäktige ger kontoret i uppdrag att teckna sidoavtalet och erforderliga följdavtal samt ger kontoret i uppdrag att vid behov träffa tilläggsavtal till sidoavtalet förutsatt att sådant tilläggsavtal inte är av principiell betydelse.
3. Exploateringsnämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 juni 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

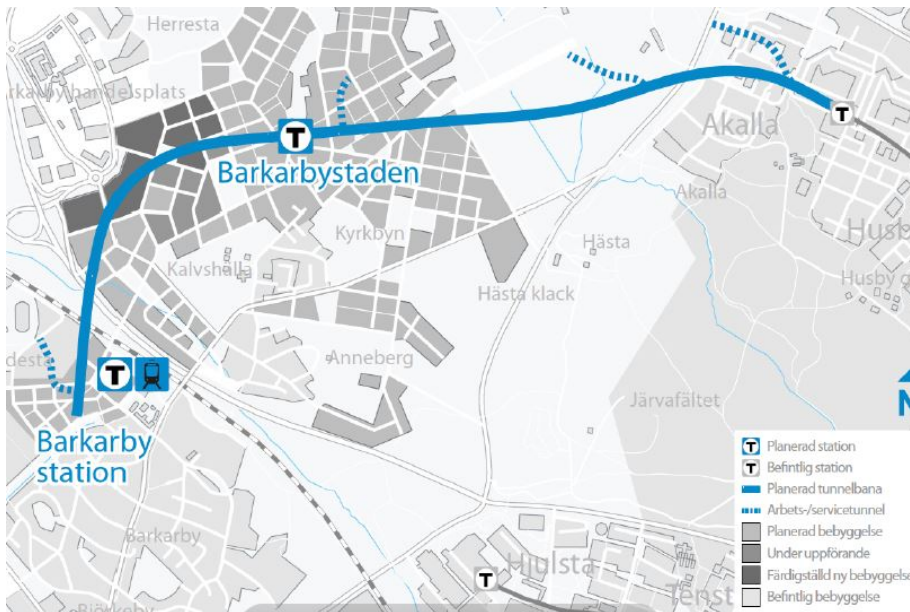
I december 2014 slöts ett huvudavtal inklusive tre delprojektavtal om utbyggnad av tunnelbana och ökad bostadsutbyggnad i Stockholms län inom ramen för 2013 års Stockholmsförhandling mellan staten, Stockholms läns landsting (SLL), Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun. I mars 2017 antogs ett tilläggsavtal till huvudavtal och delprojektsavtal som reglerar de ändringar som 2016 års optimeringsarbete innebar. I mars 2017 slöts också genomförandeavtal för de tre delprojekten mellan Stockholms läns landsting och de aktuella kommunerna.

Utrednings- och projekteringsarbetet för tunnelbaneutbyggnaden drivs av SLL med medverkan från kommunerna. Finansieringen av projektet sker via projektmedel som är de medel som parterna i uppgörelsen förbundet sig att tillskjuta för genomförandet av projektet. Under arbetets gång har SLL kontinuerligt haft samråd med de berörda kommunerna genom att hålla delprojektstyrelsemöten och arbetsmöten för de olika sträckorna. På dessa möten deltar representanter från staden. Nedan beskrivs kortfattat de olika delprojektens omfattning.

Akalla – Barkarby

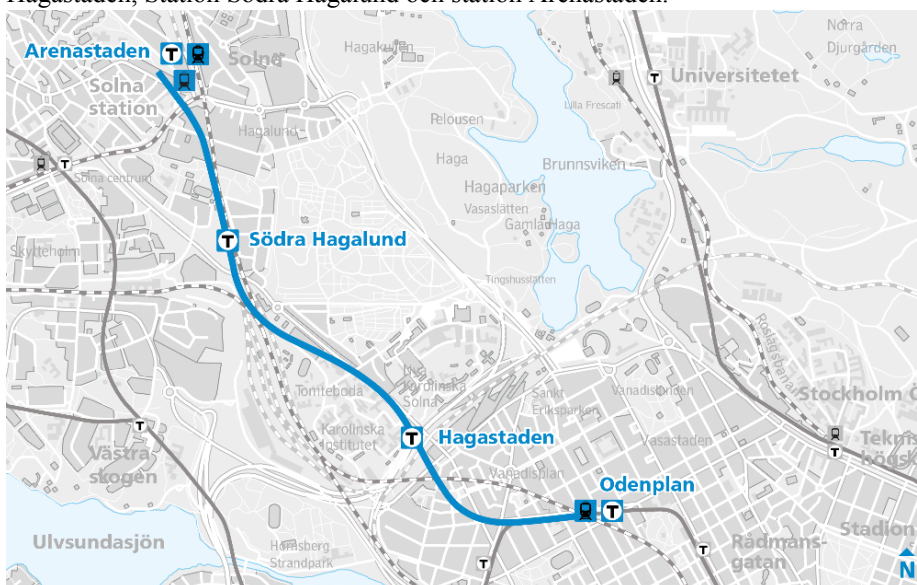
Tunnelbanan förlängs från befintlig station Akalla till ny station Barkarbystaden och vidare till ny slutstation Barkarby Station.

Tunnelbanan byggs med ett norrgående och ett södergående spår. Mellan Akalla och Barkarbystaden går spåren i enkelspårstunnel med utrymning via tvärtunnel mellan spåren. Mindre kompletteringar i befintlig anläggning i Akalla kan bli aktuella. På ytan kommer nya schakt för ventilation placeras. Till anläggningen planeras fyra arbetstunnel varav en ligger inom Stockholm. Arbetstunneln i Akalla är befintlig och kommer endast att användas i särskilda fall.

Odenplan - Arenastaden via Hagastaden

Ny linje ”Gula linjen” ansluter till Grön linje från befintlig station Odenplan och går till Arenastaden via Hagastaden. Tre nya stationer anläggs på linjen, Station Hagastaden, Station Södra Hagalund och station Arenastaden.

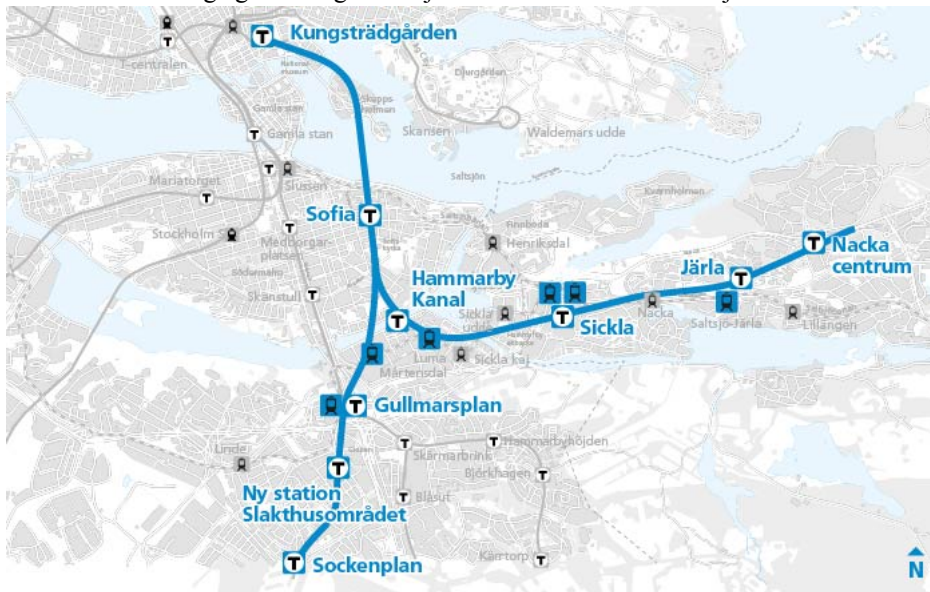
I station Hagastadens södra plattformände planeras en biljetthall med uppgång mot Torsplan i Stockholm. I norra plattformänden byggs en biljetthall under

Solnavägen med uppgångar mot Nya Karolinska och mot Karolinska Institutet i Solna.

Nya anläggningar ovan jord för ventilation, brandgas och utrymning planeras. Arbetstunneln inom Stockholm kommer att placeras i området kring Hagastaden.

Kungsträdgården - Nacka och Söderort

Spårsträckningen kommer att gå från befintlig tunnelbanestation vid Kungsträdgården, via ny station vid Sofia på Södermalm till ny slutstation vid Nacka centrum. Spårsträckningen omfattar även en gren från ny station vid Sofia via befintlig tunnelbanestation Gullmarsplan till befintlig tunnelbana vid Sockenplan, varvid den befintliga gröna Hagsätralinjen blir en del av den blå linjen.

Längs spårsträckningen till Nacka kommer fem nya stationer att byggas, Sofia, Hammarby kanal, Sickla, Järla och Nacka centrum

Längs spårsträckningen till Söderort kommer en ny station i Slakthusområdet att byggas. Den nya stationen kommer att ersätta de befintliga stationerna Globen och Enskede gård.

Station Sofia. – Stationen med biljetthall är belägen i Stigbergsparken.

Station Hammarby kanal. - Stationen byggs under Hammarby kanal och får två uppgångar, en norr om och en söder om kanalen.

Station Gullmarsplan. - En ny plattform skapas under dagens station och kopplas samman med befintlig station Gullmarsplans biljetthall. En ny uppgång med tillhörande biljetthall och stationsentré byggs i kv Mårtensdal mot Hammarby Allé. Stationen blir en bytespunkt mellan grön och blå linje, tvärbanan och bussar.

Ny station i Slakthusområdet. - Dagens befintliga stationer Globen och Enskede gård ersätts av en ny station i den centrala delen av slakthusområdet. Stationen får två uppgångar vars placering planerats i samråd med stadens exploateringsprojekt.

Nya anläggningar ovan jord för ventilation, brandgas och utrymning planeras. Till anläggningen föreslås sju arbetstunnlar (fem inom Stockholm) varav tre permanentas till service- och räddningstunnlar efter färdigställande. Vid Sockenplan planeras en servicetunnel vilken kommer att utgöra accessväg under såväl byggtid som i permanent skede. Övriga arbetstunnlar kvarlämnas och kan komma att innehålla tekniska installationer.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts gemensamt av exploateringskontoret och trafikkontoret.

Sidoavtalet

Genomförandeavtalen reglerar framförallt principer och är av övergripande karaktär. När de togs fram slog parterna fast att man kommer att behöva teckna ytterligare och mer specifika avtal för tunnelbanans utbyggnad, såsom avtal avseende permanenta och tillfälliga markupplåtelse.

Sidoavtalet har tagits fram gemensamt av trafikkontoret och exploateringskontoret i samarbete med SLL. Avsikten med sidoavtalet är att precisera genomförandeavtalen ytterligare och göra kommunspecifika anpassningar. Avtalet är bland annat en anpassning till Stockholms stads riktlinjer för hur projekt skall bedrivas, tex vilka handböcker och andra kommunspecifika riktlinjer som skall följas, men även en förtydligande hur parterna ska bedriva detta projekt tillsammans.

Avtalet, som redovisas i Bilaga 1, innebär i huvudsak följande:

- Parterna är överens om att genomförandet av projektet drivs av SLL och att detta skall bekostas med projektmedel men att kommunen bidrar med egen personals deltagande enligt en i avtalet preciserad omfattning.
- Parterna är ense om att avtal för permanenta och tillfälliga markupplåtelse skall tecknas och har enats om en mall för nyttjanderättsavtal
- Parterna är ense om att kommunen skall stå vissa preciserade kostnader för egen personal i övrigt skall genomförandet bekostas med projektmedel.
- Parterna är ense om att SLL inte får ianspråkta mark innan nyttjanderättsavtal, servitut eller annan överenskommelse tecknas.
- Parterna är ense om att permanenta och tillfälliga markupplåtelse skall tecknas för i huvudsak de områden som preciseras i järnvägsplanerna men att dessa kan komma att behöva justeras i vissa beröringspunkter. Parterna är även överens om att det är de överenskomna nyttjanderätterna samt ansökningshandlingar för fastighetsreglering som skall gälla.

- Parterna är ense om att SLL skall driva förhandlingar med befintliga nyttjanderättshavare men kommunen skall biträda SLL.
- Parterna är ense om att kommunen vid överlåtelse av mark eller upplåtelse av tomträtt skall göra förbehåll om tunnelbanans utbyggnad.
- Parterna är ense om att SLL med projektmedel skall stå för alla ekonomiska anspråk som nyttjanderätts- samt tomträttshavare ställer mot kommunen.
- Parterna är ense om en hanteringsordning för arbeten i närheten av träd och annan vegetation.
- Parterna är överens om att villkor för återställande skall regleras i nyttjanderättavtalen.
- Parterna är ense om att samordningsavtal skall träffas kring de beröringspunkter som finns mellan tunnelbaneutbyggnaden och kommunens planerade exploateringar.
- Parterna är ense om att SLL i huvudsak skall använda de sträckningar för transporter som redovisas i en till avtalet bifogad bilaga. Parterna har dock även enats kring att ytterligare studera möjligheterna att använda vattenvägarna för vissa transporter.

Eftersom både utbyggnaden av tunnelbanan och stadens exploateringsprojekt som berörs av denna är i planeringsfasen kan fortfarande många förutsättningar ändras. Därför ser kontoren och SLL framför sig att det kan komma att behöva tecknas tilläggsavtal för att avtalen skall spegla verkligheten.

Trafikkontorets och exploateringskontorets synpunkter

Kontoren anser att sidoavtalet väl följer de principer som fastlades i huvudavtalet, delprojektavtalen och genomförandavtalen.

I sidoavtalet har preciseringar gjorts för att anpassa genomförandet till de kommunspecifika förutsättningarna.

Kontoren anser att det nu föreslagna sidoavtalet ger en ökad trygghet och vägledning för båda parter i genomförandet av nya tunnelbanan.

Genomförandet av tunnelbaneutbyggnaden kommer dock att bli en utmaning i den täta staden och genomförandet kommer att påverka stockholmarnas vardag under många år. Utbyggnaden kommer även att påverka kommande exploaterings genomförbarhet under den aktuella perioden. Staden och SLL måste därför tillsammans planera för bästa möjliga genomförande för alla parter.

Trafikkontorets och exploateringskontorets förslag

Kontoren föreslår att exploateringsnämnden och trafiknämnden för sin del godkänner sidoavtalet till genomförandavtalen för utbyggnad av tunnelbanan till Barkarby, Arenastaden via Hagastaden samt till Nacka och Söderort och överlämnar ärendet till kommunfullmäktige för godkännande samt att kontoren får i uppdrag att

teckna avtalet och efterföljande erforderliga följdavtal samt ger kontoren i uppdrag att vid behov träffa tilläggsavtal till sidoavtalet.

Trafiknämnden

Trafiknämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 augusti 2018 följande.

1. Trafiknämnden godkänner för sin del sidoavtal till genomförandeavtal för tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden, Barkarby och Nacka och Söderort enligt vad som följer av bilaga 1 till tjänsteutlåtandet samt föreslår att kommunfullmäktige godkänner avtalet.
2. Trafiknämnden föreslår för sin del att kommunfullmäktige ger kontoret i uppdrag att teckna sidoavtalet och erforderliga följdavtal samt ger kontoret i uppdrag att vid behov träffa tilläggsavtal till sidoavtalet förutsatt att sådant tilläggsavtal inte är av principiell betydelse.
3. Trafiknämnden beslutar att omedelbart justera paragrafen.

Trafikkontoret tjänsteutlåtande daterat den 20 juni 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Se under exploateringsnämnden.

Beredning

Ärendet har initierats av exploateringsnämnden samt trafiknämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 september 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att i sidoavtalet har preciseringar gjorts för att anpassa genomförandet till de kommunspecifika förutsättningarna som finns för respektive sträcka. Stadsledningskontoret anser att sidoavtalet väl följer de principer som fastlades i huvudavtalet, delprojektavtalen och genomförandevtalen och att det ger en ökad trygghet och vägledning för båda parter i genomförandet av nya tunnelbanan.

Då både utbyggnaden av tunnelbanan och stadens exploateringsprojekt som berörs av denna är i planeringsfasen kan fortfarande många förutsättningar komma att ändras.

Därför bedömer stadsledningskontoret att det kan komma att behöva tecknas kompletterande tilläggsavtal längre fram för att avtalen skall spegla verkligheten.

Stadsledningskontoret anser att exploateringsnämnden i kommande tilläggsavtal och kompletterande sidoavtal ska samråda med kommunstyrelsen för att bedöma om förändringen är av principiell beskaffenhet eller ej. Om ärendet bedöms vara av principiell beskaffenhet ska ärendet behandlas av kommunfullmäktige.

Efter att sidoavtalet godkändes av exploateringsnämnden och trafiknämnden i augusti 2018 har landstinget framfört en önskan till komplettering av sidoavtalet. Justeringen som föreslås är ett tillägg ”genom dess trafiknämnd” på sista sidan vid underskrifterna och det ska därmed justeras till ”För Stockholms läns landsting genom dess trafiknämnd”. Stadsledningskontoret har justerat sidoavtalet i enlighet med detta.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att föreslå att kommunfullmäktige beslutar att sidoavtal (inklusive bilagor) till genomförandeavtal för tunnelbana till Arenastaden via Hagastaden, Barkarby och Nacka och Söderort, i enlighet med bilaga 1, godkänns, att exploateringsnämnden medges rätt att teckna sidoavtalet och erforderliga följdavtal samt att exploateringsnämnden medges rätt att vid behov träffa tilläggsavtal till sidoavtalet förutsatt att sådant tilläggsavtal inte är av principiell betydelse samt att exploateringsnämnden i övrigt ska beakta vad som framgår av detta tjänsteutlåtande.